

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Beceri Alanlarına Yönelik B1 Düzeyi Etkinlik Modeli

Bilge Merve KARADAĞ*

Öz. Mevcut ünite modeli çalışması metindilbilimsel ölçütler ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde oldukça önemli olan kültürel aktarım unsurları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu süreçte Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni'nde belirtilen dil seviyelerinden B1 düzeyi kazanımları kılavuz olarak kullanılmış ve ünitenin metinsel örüntüler bakımından sıralılık ve bütünlük özellikleri taşıması sağlanmıştır. Bu bağlamda dil, beceri alanları, kültür aktarımı, metindilbilim konuları hakkında alanyazına değinilmiş ve ünite modeli sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Metindilbilim, dilbilim, yabancı dil olarak türkçe öğretimi, kültürel aktarım

A Model Of Language Level B1 Activities Depending On Skill Fields In Teaching Turkish As A Foreign Language

Abstract. The current unit model study has been prepared taking into account the text linguistic criteria and the cultural transfer factors that are very important in teaching Turkish as a foreign language. In this process, the B1 level gains from the language levels specified in the Common European Framework of Reference for Teaching Languages were used as a guide and the unit was provided with sequentiality and integrity in terms of textual patterns. In this context, literature on language, skill fields, culture transfer, text linguistics is mentioned and unit model is presented.

Keywords: Textlinguistics, teaching Turkish as a foreign language, linguistics, cultural transmission

1. GİRİŞ

Dil öğretiminde amaç, dilsel ortamda sözlü ve yazılı kanallarda ifade edilen düşünceleri anlayabilme ve aynı şekilde kendi düşüncelerini de doğru ve anlaşılır bir şekilde aktarabilmek yetisini kazandırmaktır. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni'nde B1 düzeyi eşik seviyesi olarak adlandırılmaktadır çünkü bu düzeyde öğrenci artık dilin temel bilgilerini edinmiş ve bağımsız dil kullanıcısı olma yoluna girmiş bulunmaktadır. Başvuru metninde B1 düzeyine dair öne çıkan iki husus bulunmaktadır. Bunlar öğrencinin bildirişimi sürdürebilmesi ve “gündelik yaşama ilişkin sorunlarla ustaca baş edebilme yeteneği”dir (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 34). Dolayısıyla bu çerçevede B1 düzeyindeki bir öğrencinin hedef dile dair bilgileriyle gündelik dili anladığı, dili kullanarak ihtiyaçlarını karşıladığı, iletişim başlatıp sürdürebildiği fakat C düzeyinin özellikleri olan üst bilişsel anlamlandırma gerektiren

* İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi YL mezunu, blgkaradag@gmail.com

karmaşık yapıları, özel alanlara dair terminolojiyi bilmediği, ifade edemediği, deyim ve atasözlerine tümüyle hâkim olmadığı saptanmaktadır.

Dört temel dil becerisinden dinleme ve konuşma becerileri doğumdan itibaren doğal süreçte gelişen becerilerdir. Okuma ve yazma becerileri bu ikisinden farklı olarak bir eğitim ile birlikte başlayan ve devam eden bir süreçtir. Yabancı veya ikinci dil öğretiminde, dinleme ve okuma becerilerine kıyasla, konuşma ve yazma becerileri daha zor kazanılan üretimsel becerilerdir. Çünkü bir şey üretmek için önce bilgi birikimine sahip olmak gerekmektedir. Yeni bir dil öğrenen kişi bu birikimi en temel olarak ders kitaplarından ve eğer bir kuruma bağlıysa öğretmeninden sağlamaktadır. Bu beceri alanlarına dair sahip olunması gereken kazanımlar Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde öğrencinin dil seviyesine göre belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bildirisine göre (MEB 2006, 1) Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni kendisine bağlı ülkelerde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmalarını yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunan bir kılavuz görevi görmektedir. Yabancı dil öğrencileri için hedef dili iletişim kurmada kullanabilmeleri için ne tür bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerektiği kapsamlı bir şekilde açıklanmaktadır. Başvuru metni aynı zamanda yabancı dil öğrenenlerin gerçekleştireceği ilerlemenin, öğrenmenin her aşamasında ve yaşam boyu öğrenme temeliyle ölçülebilmesini sağlayan dil yeterlilik düzeylerini de tanımlamaktadır. Bu metin hedef, içerik ve yöntemlerin kesin tanımları için ortak bir temel ortaya koyarak dersler, ders kapsamı ve özelliklerin şeffaflığını sağlamakta, bu sayede modern diller alanında uluslararası düzeyde eşgüdümü artırmaktadır. Kısaca her dil öğretimi programı için dil seviyesi ve becerisine göre nesnel ölçütler ortaya koymaktadır.

Yabancı dil öğretimi, yalnızca hedef dilin dil bilgisi ile kelimelerini öğretmek ve temel dil becerilerini kazandırmak değil, bunların yanı sıra aynı zamanda o dilin kültürünün de öğretimidir. Yabancı dil öğrenen kişi aynı zamanda yeni bir kültür öğrendiği için yabancılara Türkçe öğretimi de Türk kültürünün anlatıldığı, yansıtıldığı ve yaşatıldığı bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Uygur kendi eserinde (1996, s. 19) dilin kültür yapısını bir arada tutan bir çimento vazifesi üstlendiğini belirterek “tek yanlı izlenimleri gidermek amacıyla başka benzetmelere başvurduğumuzda dil, kültür alanının her yanını aydınlatan güneştir; dil: kültür kilimini dokuyan ipliktir; dil: tüm kültür anıtlarının yansıdığı akarsudur” demektedir. Dilbilim sözlüğü'nde kültürel aktarım (cultural transmission) toplumdilbilimin konusu olarak “İnsanın bir dili konuşma yeteneğinin kuşaktan kuşağa kalıtsal olarak değil, öğrenme yoluyla geçtiğini açıklayan ilke. Bu ilke çevre etmenlerini vurgulayan bir yaklaşımı yansıtır” şeklinde tanımlanmıştır (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 186). Herhangi birinin dil üretiminde ve kullanımında onun bireysel yaratıcılığının yanında, içinde yaşadığı dilsel topluluğun kültürel birikimlerine ait özellikler de bulunur. İletişim yetisi, dilbilgisi yetisiyle birlikte kültürü de içerir. Yabancı dil öğretimi iki farklı kültürün karşılaştığı bir ortamdır. Yabancı dil öğretim derslerinde, öğrenenlere hedef dilin kültürü aktarılmazsa, ileride otantik bir materyalle (herhangi bir televizyon dizisi, günlük konuşma vb.) karşılaştıklarında, anlamakta zorluk çekerler, çünkü gerçek ve otantik materyale çok yabancılar. Örneğin öğrenen biri

İngilizce konusunda çok iyi olabilir fakat kültür konusunda pek bir bilgisi yok ise, yaşam tarzını bilmezse, yani bu bilgiler dilbilgisi düzeyinde ise konuşmada zorlanırlar. Bir bakıma kültürel öğelerin bilinmesi teori ile pratiğin birbirine bağlanmasıdır da denilebilir. Byram (1989, s. 42) kültürün yabancı dil öğretiminin gizli bir müfredatı olduğunu belirtip dil öğretiminin aslen kültür öğretimidir olduğunu savunmaktadır.

Bir dildeki sözcükleri belli kurallarla bağlayarak bir dizim içinde anlamca tutarlı ve dilbilgisel olarak doğru tümceler kurabilmek dil edincini gösterir. Ancak bu tümcelerin kullanımsal, iletişimsel bir değer taşıma ve anlam kazanabilmeleri, bir bağlam içinde kullanılmalarına bağlıdır. Bu bağlam da “kültür” olmaktadır. Bu noktada mevcut araştırma iki önemli bir husus üzerine odaklanmaktadır; İletişimsel edinç ve kültür aktarımı. İletişimsel edinç veya Dilbilim terimleri sözlüğünde (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 156) olduğu haliyle “iletişim edinci (communicative competence) genel İletişimde belli bir bağlam ve amaca uygun dil kullanma yetisi. İletişim edinci kavramı yapısal, soyut dil bilgisi kavramına karşıt olarak, dilin uygun biçimde kullanımını önemseyen D. Hymes’in üzerinde durduğu bir kavramdır. İletişim edincinin dört alt bileşenden oluştuğu öne sürülür: dilbilgisi edinci, toplum- dilbilim edinci, söylem edinci ve yordamlama edinci (strategic competence). İletişim yetisi de denir.” olarak belirtilmektedir. Bu tanımda bahsi geçen Hymes'in (1972, s. 277) ortaya koyduğu eserd geçen terim olmaktadır. Hymes yayınlanan makalesinde açıkça Chomsky'nin dilbilgisel edinç (1965) kavramına eleştiriler getirmektedir. Fakat sene 1980 olduğunda Chomsky'in dilbilimde ortaya koyduğu edinç-edim kavramları iletişimsel edinç pragmatik edim olarak yorumlanmaya başlanacaktır. Şöyle ki Hymes'in insanların diğer insanlarla iletişim kurabilmek için dili uyarlayabilme yetisi, chomsky'de konuşurun istediği herhangi bir amaç için dilin durumla nasıl ilişkili olduğunu bilmek olarak düzenlenmektedir (Cook, 1993, s.2). Hymes'a göre (1972, s. 277) dil yoluyla iletişim kurmayı öğrenen bir çocuk cümle bilgisini sadece dilbilgisi olarak değil aynı zamanda uygunluk olarak da edinmelidir. Ne zaman konuşulup konuşulmayacağı, kiminle ne hakkında, ne zaman, hangi şekilde konuşulacağı konusunda yetkinlik kazanmalıdır. Başka bir deyişle dile dair sosyal kullanım kuralları mevcuttur, dil kullanımının ‘dilbilgisi kurallarının işe yaramayacağı bir boyutu’ vardır (Hymes, 1972, s. 278). “Sosyal” kavramının şekilde dâhil edilmesi, dil kullanımı teorisinde iletişim bağlamı ve sosyo-kültürel uygulamanın gerekliliğini göstermektedir.

1.1 Dil ve kültür ilişkisi

Güvenç (1997: 55) kültürü “Kültür değerleri toplumdan topluma değişir. Bir toplumun sahip olduğu, yarattığı, paylaştığı tüm alışkanlıklar o toplumun kültürüdür” olarak tanımlamaktadır. Farklı bir kültür ortamına girildiğinde hemen saptanabilen yüksek düzeydeki kültürel farklar (müzik zevkleri, giyi kuralları, sofrada adabı vb.) bir anlamda yüzeysel olmaktadır ve bu unsurları çok güçlü bir şekilde hemen fark etmemiz de bu yüzeysellik sayesinde. Kültüre dair daha derin ve soyut varlıklar daha geç ve çoğunlukla bir ortak yaşantı sonucu hissedilmektedir. “Dil kültür tarafından mı biçimlendirilir, doğadan

mı devralınır? Dile zihnin aynası olarak bakarsak ne görürüz orada, insan doğasını mı, toplumumuzun kültürel uzlaşmalarını mı?” soruları bu alanda çalışmalarını sürdüren bilim insanlarını meşgul etmektedir. Dil, en basit tanımıyla kültürel bir uzlaşımır. Diller dünyanın bir yerinde başka, bir diğerinde başkadır ve bir çocuğun öğrendiği dilin, kaza eseri hangi kültürün içine doğmuşsa o kültürün dili olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla dil denen olgu “bağımsız bir yapı” değil, aksine içinde yaşanan ve işlev kazanılan toplumsal niteliklere hem şekil veren hem de yine onlar tarafından şekillenen sosyal bir olgudur. Diller arasındaki en bariz fark, nesnelere ve kavramlara farklı adlar, farklı etiketler takmaları olmakla beraber bahsi geçen etiketlerin kültürel uzlaşmalar olmak dışında başka hiçbir özelliği olmamaktadır. Pinker (2016: 82)

“Kültür ile insan doğasına ait bilimlerin arasında bağlantı kurmak için atılacak ilk adım, bütün önemine rağmen kültürün, insanlara derilerinden sızan bir tür gaz olmadığını anlamaktır. Kültür, bizim öğrenme dediğimiz meziyeti gerçekleştiren sinir sistemi devrelerine dayanır. Bu devreler bizi, birbirinden ayırt edilemez taklitler haline getirmez, fakat söz konusu devreler, kültür iletimini mümkün kılmak için şaşırtıcı ölçüde incelikli yollarla çalışmak zorundadır. Dolayısıyla, zihnin doğuştan sahip olunan yetilerini irdelemeye yoğunlaşmak, öğrenmek, kültür ve sosyalleşmeyi araştırmak için alternatif bir yol değil, bunların nasıl çalıştığını açıklamaya yönelik bir girişimdir. Örnek olarak bir kişinin ana dilini ele alalım; ana dil kusursuz bir şekilde öğrenilen kültürel bir beceridir. Konuşmalara maruz kaldıklarında papağanlar da çocuklar da bir şeyler öğrenir, fakat ses dalgalarından kelimeler ve kurallar damıtıp bunlardan sonsuz sayıda yeni cümle kurmak ve bunları anlamak için kullanılan zihin algoritmasına sadece çocuklar sahiptir. Dilin doğuştan sahip olduğu donanımı, aslında dil öğrenmek için doğuştan gelen bir mekanizmadır. Aynı şekilde, çocukların kültür öğrenmesi için, salt sesleri ve görüntüleri kaydeden bir video kamera olmaları yetmez. Başka insanların davranışlarının temelindeki inanç ve değerleri süzecek zihinsel mekanizmayla donatılmış olmaları gerekir, böylece çocukların kendisi de o kültürün ehil üyeleri olabilir” demektedir.

Kültürlerarası İletişim Yeterliğinin geliştirilmesinde amaç, etkileşime katılan farklı kültürlerden bireylerin kültürel farklılıkları tanıması, onlara saygı duyması ve hoşgörüle karşılmasını, böylece farklı kültürel ortamlarda etkin iletişim kurabilmesini sağlamaktır. Kültürlerarası iletişim yeterliği kazanmak için, önce kültürlerarası farklılaşmayı anlamak, farklılıklara duyarlı olmak, sonra bu farklılıkları ve onların nedenlerini öğrenmek, son olarak da, farklı kültürlerden bireylerle etkileşime girildiğinde, edinilen bilgi ve deneyimleri iletişim davranışlarına yansıtıp, iletişim sürecinde bunlardan yararlanmak gerekir.

Brooks’a (1986:128) göre kültür öğeleri aktarılmazsa öğrencinin yabancı dili konuşması, kendi kültür çevresinden gördüğü kavramları farklı sembollerle dile getirmesinden başka bir şey olmaz. Bu nedenle yabancı dil öğrenen kişinin o dile tam olarak yetkin olması için sadece dilin yapısını bilmesi yeterli değildir. Öğrencinin, o dilin hitap, teşekkür, kabul etme, reddetme, önerme gibi kullanımları hakkında

bilgi sahibi olması gerekir. Öğrencinin kültüründe olan herhangi bir davranış, söz veya tonlama, öğrendiği dilde farklı olarak algılanabilir. Öğrenci hem dilsel hem de kültürel yapıları öğrendiği sürece o dilde yetkin olabilir. Bundan dolayı yabancı dil derslerinde öğrenilen dilin kültürel öğelerinin aktarımı gereklidir. Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı konusuna büyük önem veren Avrupa Konseyi 2000 yılındaki bildirgesi olan, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde gerçekte bir dilin konuşulduğu toplum ya da toplumların bilgisinin ve kültürünün, dünya için evrensel bir değer taşıdığını vurgulayarak özellikle öğretilen yabancı dilin sosyokültürel bilgisinin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kültüre ait unsurlar şunlardır:

1. Günlük yaşam; yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ âdabı, ulusal bayramlar, çalışma saatleri ve uygulamaları, boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya),
2. Yaşam şartları; yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar), barınma olanakları, sosyal yardım düzenlemeleri,
3. Kişiler arası ilişkiler (güç ve çıkar ilişkileri dâhil), toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, cinsler arası ilişkiler, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler, nesiller arası ilişkiler, iş ortamındaki ilişkiler, toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler, ırk ve toplum ilişkileri, siyasi ve dini gruplar arasındaki ilişkiler,
4. Değerler, inanışlar ve tutumlar, sosyal sınıf, meslek grubu (akademik, yönetici, sosyal hizmet, usta ve el emekçisi), sağlık (kazanılmış ve kalıtsal), bölgesel kültür, güvenlik, kurumlar, gelenek ve sosyal değişim, tarih; özellikle ikonlaşmış tarihi kişi ve olaylar, azınlıklar (etnik ve dini), ulusal kimlik, ideolojiler, yabancı üniversiteler, yabancı kişiler, sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik), mizah (gülmece),
5. Beden dili, beden diline hükmeden örf ve âdetlerin bilgisi kullanıcının/öğrenenin sosyokültürel yetenekleri,
6. Sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler); örneğin, misafir olma ve ağırlandıma, dakiklik hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş âdetleri, kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma,
7. Törenselle davranışlar, dinî tören ve âyinler, doğum, evlilik, ölüm, halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları (tavırları), kutlamalar, festivaller, danslar, disko, vb. olarak belirtmiştir (CEF, 2000, 102-103).

Avrupa Konseyinin ve Avrupa Birliğinin “Çok kültürlü insan” yaklaşımı, kültürlerarası iletişim yeterliğine sahip bireyin, kendi alışılmış uyum sınırlarını aşarak, zor koşullarda bile iletişimi gerçekleştirebilecekleri tezine dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre, birey, zor durumlarda tutarlılığını korumak ve etkili olabilmek için, yabancı olduğu bağlandıma nasıl davranması gerektiğini öğrenmelidir. Sosyal davranışçılık ya da kültür öğrenme yaklaşımına göre, kültürlerarası iletişim yeterliği, iletişime katılan bireyin kişilik özelliklerinden çok, onun başka ülkelerde ya da eğitim

programları yoluyla elde ettiği deneyimlere bağlıdır. Eğer birey kültürlerarası iletişim yeterliği kazanmak istiyorsa, iletişim kurmak istediği bireyin içinde bulunduğu toplum tarafından beğenilen ve beğenilmeyen davranışlarını birbirinden ayırmayı öğrenmelidir.

1.2 Kültür Aktarımı, Metindilbilim ve İletişimsel Edinç

İletişim açısından öğrenme, çevreye uyum için gerekli olan bilgileri edinme olarak tanımlanabilir ve evrensel bir olgudur. Öğrenme yaşamın temel etkinliklerinden biridir. Ancak öğrenmenin yolu, şekli ve süresi kültürden kültüre değişir. Bazı kültürlerin üyeleri belleğe dayalı, bazıları ise mantığa dayalı olarak daha kolay öğrenirler. Bazı kültürlerde görerek, bazılarında ise yaparak daha çabuk öğrenilir. Kuzey Amerika kültüründe "yapmak" öğrenmenin temel prensiplerinden biridir. Bu nedenle bir ülkede başarılı olan eğitim sistemini başka bir kültürde uygulamak her zaman başarılı sonuçlar vermeyebilir. Belirli bir yolla öğrenmeyi öğrenmiş bir kişiye, başka yolla öğrenmeyi öğretmek oldukça zordur. Özellikle dil öğretimi konusunda uzmanlaşmış kuruluşlar önemli sayıda öğrenci aldıkları kültürlere özgü dil öğretim kitapları hazırlamaktadır. Bu bilgiler ışığında, öğreticilerin öğrencilerinin "öğrenme sistemleri"ni tanımadan başarılı olamayacaklarını söylemek olanaklıdır. Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere, yurt dışında açılan okullarda uygulanacak "öğretim yöntemleri"nin belirlenmesinde bu nokta dikkate alınmadığı sürece verilen eğitimin istenilen düzeye erişme şansı azalacaktır. Kültürün büyük kısmı "öğrenilmiş ortak davranışlar"dan ibaret olduğu için, öğrenme sistemini tanımadan bir kültürün üyelerinin iletişim davranışlarını değerlendirmek olanaksızdır. (Kartarı, 2001: 45-46)

Yapılan çalışmalar sonucunda "Neden bir dil öğretirken kültürel unsurlar da aktarılmalı" sorusuna verilen yanıt yedi maddeden oluşmaktadır, Stempleski'ye (1993), göre kültür öğelerinin aktarılmasının yedi amacı vardır:

- Öğrencilerin, insan davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamasına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin, yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin, hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin bazı kelime ve cümleciklerin kültürün bir sonucu olarak hep aynı şekilde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin, hedef kültürle ilgili genellemeleri objektif gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak.
- Öğrencilerin, hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak.

- Öğrencilerde, hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak (Tomalin ve Stempleski,1993,89).

İletişimsel edinç de kültürel aktarımla yakından ilişkili bir kavram olmaktadır. İletişimsel edince sahip olan öğrenici dilsel ve dilbilgisel öğeleri iletişimsel bir amaç güderek bağlama uygun bir biçimde hedef dili anlar ve anlatır. Burada metindilbilimsel bir ilke olarak dilsel öğelerin bağlam dışı kullandıklarında bir iletişimsel işlevleri olmadığı ancak belli bir bağlam içinde kullanıldıklarında bir metin oluşturdukları ve o metnin içinde anlam kazandıkları ortaya konulmuştur. Dilbilim Sözlüğü'nde metindilbilim (textlinguistics) genel dilbilimin konusu olarak “metni oluşturan öğelerin ve metindeki dilsel düzenlerin çözümlenmesi ile ilgili dilbilim dalı. Metindilbilim 1960larda tümceden büyük metinlerin yapılarını açıklama amacıyla yapısal bir çalışma olarak başlamış, daha sonra hem sözlü hem yazılı metinleri işlev ve iletişim değeri açısından ele alan bir yönelime dönüşmüştür. Bu çerçevede metindilbilim konulan arasında şunlar bulunur: a) metni oluşturan öğelerin yapısal ve işlevsel düzenleri, b) metin türleri ve alt türler, c) metinlerin işlenmesinde disiplin- lerarası çalışmalar, d) biçembilim ve sözbilim ilişkileri” (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 190) şeklinde tanımlanmıştır. Dil öğretiminde seviyeye ve amaca uygun olarak seçilen metin türlerinin aynı zamanda otantik ve doğal olmaları gerektiğinin altını çizen Dilidüzgün'ün yaklaşımı (2008, 2010) model tasarısında kaynak olarak kullanılmıştır. Dilidüzgün (2008, s54) “Metnin anlamlandırılabilmesi için metnin dilbilgisel bağdaşıklığının gerçekleştirildiği mikro düzlemde bağlaç ve bağdaşık, genel anlamın çıkarıldığı makro düzlemde de bağdaşık yapı özelliklerini taşıması gerekmektedir. Bağlaçlık, metindeki dilsel, dilbilgisel uyum, yani bütünlüktür. Metindeki bağlaçlık bağları metnin içeriğini oluşturan düşünsel bağları belirginleştirir; düşünsel bağlar da metnin tutarlılığını (bağdaşıklık) gösterir. Tutarlı ve ekonomik bir dil kullanımı için bu yapıların uzun süreç içine yayılan metin içinde yinelenmesini, nitelenmesini ve birleştirilmesini, kısacası bağdaşıklığını sağlayan bazı düzenekler (cohesive devices) kullanılır. Bu düzenekler metin türlerine göre farklılaşabilir. Bağdaşıklık, metnideki anlamsal-mantıksal uyumdur. Metindeki dilsel-dilbilgisel uyum, anlamsal mantıksal uyumun ortaya konuluşunda metin alıcısına ipuçları verir. “Bu bağlamda metin tabanında (textbase), önermelerin oluşturduğu küçük ölçekli yapı ve bu önermelerden büyük ölçekli yapı kuralları ile elde edilen anlamsal birimler olan büyük ölçekli önermelerin bulunduğu büyük ölçekli yapı düzlemlerinden söz edilebilir” demektedir. Özetle ders materyali olarak sunulacak aktivite ve alıştırmalar kültürel öğeler içermeli, metindilbilimsel ilkelerle uyumlu olmalı, kendi içinde metinsel örüntüler açısından aşamalar halinde genişlemeli, otantik ve doğal olmalıdır.

2. YÖNTEM VE VERİLER

Yabancı dil öğretimi materyali hazırlanırken dört temel dil becerisi ve kültür olgusu iç içe geçecek şekilde tasarlanmalıdır. Hedef kültür ile ilgili bilgiler, dil becerileri etkinlikleri içinde bütünlük oluşturularak verilmelidir. Metin türü açısından gerçek hayatı olduğu gibi yansıtan özgün metinlerin kullanımına

gerektiği kadar yer verilmelidir. Geliştirilen örnekler tek başlarına değil de bir ders izlencesine birleştirilmiş bütün bir ünite olarak düzenlenmiştir. Örneğin metinsellik açısından Dilidüzgün'ün (2008, s. 223) küçük ölçekli yapı ölçütleri gönderim, değıştirim, eksilti, bağlaçlar, koşutluk, zaman ve görünüş, işlevsel tümce görüngesi, sözcüksel bağlaçlılık ölçütleri ise yinelemeler ve eşdizimsel örüntüleme olarak belirtilmiştir ve dolayısıyla tasarlanan ünite de bu unsurların kullanım ve gösterimi önem kazanmıştır. Ünite şimdiye kadar belirtilen alanyazın çerçevesinde tasarlanmıştır. Bu tasarım sürecinde internet üzerinden kaynaklar derlenip kitap görünümü verilen ünitenin sonunda ayrıca belirtilmiştir. Mevcut araştırmada sunulan ünite ayrıca 13 Ocak 2017 tarihinde Doç. Dr. Şükran Dilidüzgün'ün “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Metindilbilimsel Yaklaşımlar ve Uygulamalar” yüksek lisans dersinde proje olarak sunulmuş ve 100 tam puan almıştır. Metindilbilimsel ölçütlere Türkçe alanyazında ilk dikkati çeken ve araştırmalar yapan Dilidüzgün'ün bu uzman görüşü hazırlanan ünitenin güvenilir bir örnek olarak ortaya konmasının dayanağı olmaktadır. Bu modeli amaca göre değıştirip geliştirmek dil öğretmenlerinin yaratıcılığına kalmıştır.

2.1 Evren-Örneklem

Mevcut araştırma kapsamında B1 seviyesine yönelik bir ünite bölümü hazırlanmıştır. Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde beceri alanlarına yönelik etkinlikler üretilmiştir. Ünite Türkiye'nin somut kültürel varlığı olarak Göbeklitepe üzerinden kurgulanmıştır. Bu kurguda öğretilmesi amaçlanan dilbilgisi yapısı edilgen yapılardır. Bu yapıları en doğal biçimde sunacak otantik materyallerin metin türü bağlamında ünite “Haberler ve Anılar” olarak isimlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Otantik materyal kullanımı sadece derste kullanılmak üzere suni olarak üretilmiş metinlerin işlevsiz kalmasından dolayı en önemli unsur olmaktadır. Şöyle ki gerçek hayatta hiçbir Türk çocuğu “Merhaba, benim adım Ahmet. Annemin adı Emine, babamın adı Hasan. Ben 13 yaşıdayım. Okula gidiyorum ve okulumu çok seviyorum” şeklinde bir metin üretmez. Dolayısıyla öğrencilere otantik bir tanışma, gazete ilanı, duyuru, broşür vb. örnekleri muhakkak ders programına modelde örnek gösterildiği şekilde dâhil edilmelidir. Bu çerçevede ünite de ısınma bölümü olan konuşma ve kelime bilgisi ile başlayıp otantik materyalle hazırlanmış olan Okuma kısmına giriş yapılmaktadır. Okuma metni sunulan dilbilgisel yapılar göz önünde bulundurularak bir gazete haberinden alıntılanmıştır. Bir metin üzerinden gelişerek devam eden bu alıştırmalardan sonra kısa süren bir dinleme metni verilmiş olup ve bu sefer bu metin üzerinden ilgili dil becerisine göre sorular sorulmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere geliştirilen örnekler tek başlarına değil de bir ders izlencesine birleştirilmiş bütün bir ünite olarak düzenlenmiştir.

İçindekiler

Konuşma & Kelime Bilgisi 2

Okuma - Köşe Yazısı "Dilek ağacının altındaki tapınak" 4

Dilbilgisi 7

Konuşma & Dinleme 8

Dinleme - Haber bülteni "Anı Arkeoloji Alanı UNESCO Dünya Miras Listesi'nde" 9

Dinleme &Not Alma 11

Okuma & yazma - Gezi yazısı "Görmek İçin Geç Kaldığım Şehir: Şanlıurfa" 12

Dinleme metni - "Anı Arkeoloji Alanı UNESCO Dünya Miras Listesi'nde" transkripsiyon 14

Kaynaklar 15

KONUŞMA & KELİME BİLGİSİ

1. Arkeolojik keşifler ilginizi çekiyor mu? Dört kişilik gruplar halinde kendi ülkelerinizde bulunan arkeolojik keşiflerden ya da bölgelerden bahsedin.

.....

2. Arkeoloji haberlerini takip ediyor musunuz? Aşağıdaki örneklere ek olarak bildiğiniz kaynakları yazın. Yazdıklarınızı sınıfla paylaşın.

Basılı yayınlar

.....Gazeteler.....

.....

İnternet

.....

.....

Unesco Geçici Dünya Mirası Listesi

.....

.....

Bulduğum ülkenin bakanlıkları

.....

.....

Diğer Kaynaklar

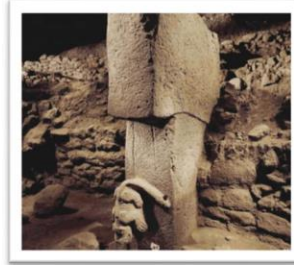
.....

.....

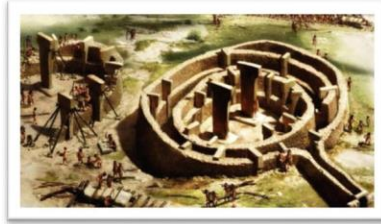
OKUMA

Dilek Ağacının Altındaki Tapınak

1970'lerin sonunda yöreden bir köylü müzeye bir heykel teslim etti. Heykel çok *ilkel* olduğu için müze yetkililerince ciddiye alınmadı, depoda bir köşeye **atıldı**. Aradan yıllar geçti. Depodaki heykel Şanlıurfa'da çeşitli kazılar yapan Türk ve yabancı arkeologların dikkatini çekti. **Bunlardan** biri de Elazığ'da baraj suları altında kalan ve dünyanın en eski insan yerleşmelerinden biri olan Norşun Tepe kazılarında bulunan yapıtlar üzerine doçentlik tezini hazırlayan Alman arkeolog Klaus Schmidt idi. Bu arada Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesindeki bir başka eski yerleşmelerden Nevalı Çori kazılarına katılmıştı. Dolayısıyla insanoğlunun mağaralardaki "avcı ve toplayıcı" konumu olan "paleolitik (yontma taş)" döneminden çıkıp "tarım yapan" ve "hayvanları evcileştiren" insanın "neolitik (cilalı taş)" yerleşik düzene geçişini yakından gözlemlemişti.

1995 yılına **gelindiğinde** Schmidt'in bilimsel danışmanlığında, müze müdürlüğünün başkanlığında "dilek ağacının" bulunduğu Göbeklitepe'de *yüzey araştırmalarına* **başlandı**. Yüzeyde pek çok insanoğlunun ilk araçları olan taştan yonga ve delgi parçaları araştırmacılara doğru iz üzerinde olduğunu gösterdi. Ertesi yıl yüzey araştırmalarının sonuçları doğrultusunda Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün şemsiyesi altında, müzeyle ortak kazılara **geçildi**. Anlatıcının "bilimkurgusu" nun artık bir kehanet olmadığı kazılarla gerçekleşmeye başladı.

Schmidt 2007'de Bakanlar Kurulu kararı ile Göbeklitepe kazısının başkanı olarak çalışmalarını yoğunlaştırdı. Bu konuda kendisine en büyük yardımı *arkeolog* olan eşi Çiğdem Köksal verdi. Dünyanın yedi harikasından biri olan piramitlerden binlerce yıl, İngiltere'nin ünlü Stonehenge adlı dikilitaşlarından da 7 bin yıl daha eski olan, bazıları oval, bazıları dikdörtgen biçimli alanlarda *tapınaklar* olduğu **saptandı**. Schmidt, şimdiye değin dünyada insanoğlunun yaptığı en eski tapınaklardan 20 kadarından altısını kazabildi. "T" biçimli ve 2-6 metre yüksekliğindeki kireçtaşından yapılmış bu dikili taşlarda "T" nin üstünün insanın kafasını; yanlardaki el ve kol kabartmalarından dolayı da altının gövdeyi simgeledikleri **anlaşıldı**. Bu ağırlıktaki taşların buraya nasıl getirildiği sorusuna ise henüz yanıt bulunabilmiş değil.

Dikili taşların üzerinde aslan, boğa, yaban domuzu, tilki, yılan, yaban ördekleri ve akbaba gibi *kabartmalar* tapınağı farklı bir gizem katıyordu. Memeli hayvanların tümü erkekti, dişilere yer verilmemişti. Ancak bir taşa bir çıplak kadın görüldü. Şimdiye değin 100 bini aşkın hayvan kemiği bulundu. **Bunların** genellikle dinsel törenlerde kurban **edildiği** ve ayrıca tapınak yapımında çalışanlarca **yenildiği** düşünülüyor. Schmidt, hayvan kabartmalarının "insanların günlük yaşantılarında önemli rol oynamış olmalarının gerekmediği, yapılmış

amacının mitolojik bir ifadeye dayandığı” yorumunu yapmıştı. Göbeklitepe yakınlarında bir yerleşme yoktu. Bu tapınakları yapanların “avcı ve toplayıcı” gezgin insanlarca yapıldığı 45 belirlendi. Dinsel alanların biçimlenmesi, mimarisi, sanatı ile insanoğlunun yerleşik düzene geçişindeki ara dönemi anlaşılmasına yardımcı oluyor. “Yontma taş” ve “civalı taş” arasında “epipaleolitik (orta taş çağı)” denilen bir geçiş evresi yaşanmıştı.

Şu ana kadar yaklaşık yüzde beşi kazıldığı söylenen Göbeklitepe’deki buluntuların dört 50 tabakadan oluştuğu gözlemlendi. En üstteki tabaka İÖ 9 binli yıllara giderken en alttaki tabakanın bin yıl daha eski olduğu belirlendi. Bir anlamda bugün nasıl “Ziyaret Tepe’de dilek ağacı” kutsallığın işareti ise insanoğlu da burayı, birkaç binyıl boyunca kutsal alan olarak kullanmış, tapınaklar eklemişti.

Şimdi parçayı tekrar okuyun ve aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Müzeye teslim edilen heykel neden ciddiye alınmadı?

.....

2. "T" şeklindeki dikili taşlar neyi simgeliyor?

.....

3. Göbekli tepe'yi tarihiliği bakımından diğer hangi yapıtlarla karşılaştırıyorlar?

.....

4. Parçada aşağıdakilerden hangisinden bahsedilmemiştir

a. Kazı çalışmalarını yürüten kişiden

b. Keşfin tarihi öneminden

c. Böylesine büyük taşların uzaylılar tarafından taşınmış olabilme olasılığından.

d. Alanda yapılan kazılarla ortaya çıkartılan buluntulardan.

5. Parçada sarı ile renklendirilen fiilleri inceleyin, parçaya göre bu tümcelerin öznesi kim/kimlerdir yazın, eğer belli değilse boşluğa (-) işareti koyun ?

- Atıldı (satr 2).....
- Gelindiğinde (satr 11)
- Başlandı (satr 14)
- Geçildi (satr 19)
- Saptandı (satr 25)
- Anlaşıldı (satr 29)
- Edildiği (satr 37)
- Yenildiği (satr 38)
- Belirlendi (satr 43)
- Kazıldığı (satr 47)

6. Sizce bu fiillerin ait oldukları tümcelerde eylemi tam olarak kimin yaptığını (özneyi) anlayabiliyor muyuz? Arkadaşlarınızla tartışın ve tahmin etmeye çalışın.

7. Parçada yeşil ile renklendirilen ifadeler nelere gönderimde bulunuyor?

1. Bunlardan (4. Satır)

2. Bunların (36. Satır)

DİLBİLGİSİ

1. Okuma etkinliğinin 5. Alıştırmasında fiillere gelen "fiil + (I) l / (I)n" eklerinin görevi ne olabilir.

2. Aşağıdaki cümleleri okuyun. Etken cümlelere (+) edilgen olanlara (-) koyun.

Öğretmen ders anlattı.

Ders anlatıldı.

Öğrenci kapıyı açtı.

Kapı açıldı.

Annem çiçekleri sulamamış.

Çiçekler sulanmamış.

Babam evin duvarlarını boyuyor mu?

Evin duvarları boyanıyor mu?

3. Türkçede fiil + (I) l / (I) n yapısı cümlelerin öznesi bilinmiyorsa ya da söylenmek istenmiyorsa kullanılır. Ünsüz harfle biten kelimelerden sonra "(I)l", ünlü ile biten kelimelerden sonra "(I)n" kullanılır.

Şimdi okuma metnini tekrar gözden geçirelim ve metindeki diğer edilgen fiilleri bulup, örnekteki gibi satır numarasını da ekleyerek aşağıdaki tabloyu dolduralım.

Bulundu	<ul style="list-style-type: none"> • (Satır 35) • Şimdiye değin 100 bini aşkın hayvan kemiği bulundu.
Bulundu	<ul style="list-style-type: none"> • •
Bulundu	<ul style="list-style-type: none"> • •
Bulundu	<ul style="list-style-type: none"> • •
Bulundu	<ul style="list-style-type: none"> • •

4. Aşağıdaki tümceleri edilgen hale dönüştürünüz.

a. 1970'lerin sonunda yöreden bir köylü müzeye bir heykel teslim etti.

.....

b. Schmidt, şimdiye değin dünyada insanoğlunun yaptığı en eski tapınaklardan 20 kadarından altısını kazandı.

.....

c. insanoğlu burayı, birkaç binyıl boyunca kutsal alan olarak kullanmış, tapınaklar eklemiştir.

.....

KONUŞMA & DİNLEME

1. Göbeklitepe keşfini nasıl buldunuz? Burayı ziyaret etmek ister misiniz?

.....

2. Arkeolojiyi seven insanların yurtiçi ve yurt dışı arkeoloji gezileri için başvurabileceği hangi yollar var? Arkadaşlarınızla tartışın ve örnekler bulun.

.....

3. Aşağıdaki Kültür ve tarih gezi turlarına destek veren veya üstlenen programların afişlerine bakın. Önceden bildiklerinizi işaretleyin.

Çeşitli Belediyelerin gezileri:

.....

Seyahat acentalarının gezileri:

.....

4. Sınıfta dörtlü gruplara ayrılın. Her grup yukarıda belirtilen tur seçeneklerinden birini seçsin ve gruptaki öğrenciler birbiriyle bilgi paylaşımı yapsın. Hakkında bilginiz olmayan programı internetten araştırabilirsiniz. Bilgi paylaşımı sırasında kısa notlar alın.

.....

Belediyelerin gezileri

- Nasıl başvurulur?
-
- Koşulları var mı?
-

Seyahat acentalarının gezileri

- Nasıl başvurulur?
-
- Koşulları var mı?
-

Bunların dışında bildiğim

- Nasıl başvurulur?
-
- Koşulları var mı?
-

5. Geziler hakkında grupça öğrendiklerinizi tüm sınıfla paylaşın.
6. Paylaştığımız bilgilerden sonra sınıf arkadaşlarınızla aşağıdaki soruları tartışın.
 - a. Yukarıdaki turlar hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - b. Bu turlar hakkında bilmediğiniz yeni şeyler öğrendiniz mi?
 - c. Turların koşulları veya içerikleri hakkında ne düşünüyorsunuz. Olumlu ve olumsuz yönleriyle tartışınız.

DİNLEME

Şimdi TRT Avaz'da yayınlanan Devrialem programından alınan "Anı Arkeoloji Alanı UNESCO Dünya Miras Listesi'nde" haberini dinleyeceksiniz.

1. Haberde kaç kişinin konuşmasını dinliyoruz.
2. Aşağıda verilen paragrafları konuşucusuyla eşleştirin.

A. Lale Ülker

B. Haber spikeri

C. Haberin Anlatıcısı

1. Türkiye'nin dünya miras listesine alınması için başvuruda bulunduğu yerlerden biri de Göbeklitepe arkeoloji alanı. Burası küresel çapta bugüne kadar keşfedilmiş en eski tapınak kalıntıları

olarak değerlendiriliyor. Şanlıurfa'ya 22 km uzaklıktaki Göbeklitepe bölgesindeki ilk kazılar 1995'te başladı. Ve bilim dünyasının insanlığın gelişim süreciyle ilgili düşüncelerini temelden sarstı.

2. Türkiye'nin Dünya Miras Listesi çerçevesinde, bekleme listesinde 60 alanı var. Türkiye bir açık müze. Pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış, binlerce yıllık tarihi olan bir ülke, topraklar topraklarımız. Önümüzdeki yıl Afrodisisias dosyasını getireceğiz inşallah.

3. 20 Temmuz tarihinde sonra erecek olan Unesco Dünya Miras Komitesi 40. oturumu sürerken Türkiye'nin listeye alınması için başvurduğu Ani arkeoloji alanıyla ilgili karar açıklandı; bölge oybirliğiyle Unesco dünya mirasları listesine alınırken Türkiye'nin bu listedeki kültürel varlığı sayısı 16 oldu. Türkiye'nin önümüzdeki yıl başvuruda bulunacağı Göbeklitepe'yle ilgili çalışmalar ise devam ediyor.

3. Aşağıda okuduğunuz parça ile ilgili ilgili olarak verilmiş dil özelliklerinin altını çizin.

- Yalın ve anlaşılır / sanatlı ve ağır bir dil kullanılmıştır.
- Bir olay anlatılmaktadır / Bir konu hakkındaki düşünceler belirtilmektedir.
- Yaşanabilen / Gerçeküstü bir olay anlatılmıştır.
- Yer ve zaman anlaşılabilir / anlaşılabilir değildir.
- Olay uzun / kısa bir zaman süreci içinde yer almaktadır.
- Olayın ayrıntılarına girilmiyor / giriliyor.
- Olay birinci / üçüncü kişi ağzıyla anlatılmıştır.
- Olayda çok fazla / az sayıda kişi yer almaktadır.

4. Haberi dinleyerek aşağıdaki boşlukları doldurun.

- Unesco Dünya miras komitesi oturumunu düzenliyor.
- Unesco Dünya miras komitesi tarihinde sonra erecek.
- Türkiye'nin Unesco dünya mirasları listesindeki kültürel varlığı sayısı oldu.
- Ani harabeleri gününde açıklanan kararlar listeye alındı.
- Önümüzdeki yıllarda listeye girmesi için başvurusu yapılacak iki dosya -ve'dir.

DİNLEME & NOT ALMA

5. Haberi tekrar dinleyin. Dinlerken videoda önemli gördüğünüz noktaları aşağıdaki tabloya detaylı bir şekilde not alın.

Unesco Dünya Mirası Listesi:	
Türkiye'nin Dünya Mirasları Listesindeki yeri:	
Dünya Mirası Listesine girme aşamaları:	
Ani arkeoloji alanı ile ilgili bilgiler:	
Göbekli tepe arkeoloji alanı ile ilgili bilgiler:	

Dinleme sırasında not alırken uzun cümleler yazmaya çalışmayın, kısa notlar alın ve hızlı olun. Sayılar, yer isimleri, kişi isimleri, yinelemeler ve anahtar kelimeleri not aldığınızdan emin olun.

Şimdiki etkinliği yazdığımız notlardan faydalanarak hazırlayın.

6. Sınıfınızda iki gruba ayrılıp Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Listesine Girmiş olan iki ayrı alanına gezi düzenleyeceksiniz. Bu turlardan hangisine daha fazla katılım olursa kazanan o olacak. Geziden elde edilen parayla arkeolojik çalışmalara katkı yapılacak. Kendi düzenlediğiniz geziye en fazla katılımı sağlayabilmek için en ilgi çekici ve bilgilendirici afişi hazırlamalısınız. Afişinizde, bu derste öğrendiğimiz edilgen yapıda en az bir cümle kullanın.

OKUMA & YAZMA

1. Türkiye açık hava müzesi gibi bir ülke. Gittiğiniz ve gideceğiniz her şehirde binlerce yıla tanıklık eden yapıtlar var. Şimdi aşağıda Şanlıurfa'daki tarihi bir yerle ilgili gezi yazısı okuyacaksınız. İleriki soruları bu metne göre cevaplayın.

Görmek İçin Geç Kaldığım Şehir: Şanlıurfa

..... Burada Urfa Kalesi, Hasanpaşa camii, Hz. İbrahim'in doğduğu söylenen mağara ve tarihi eserler yer almakta. Üç semavi dinin atası olarak kabul edilen Hz. İbrahim'in doğduğu mağaranın her mevsim ziyaretçileri doluymuş. Balıklıgöl ya da Halilü'r-Rahman Gölünün platosunda aynı isimli cami ve medrese de var. Bu gölle ilgili çeşitli rivayetler okudum ve dinledim. 150 metre uzunluğunda ve 30 metre genişliğinde olan bu gölde sazan familyasından olan balıklar gölü kaplamış ve zıplayıp duracaklardı. Hele atılan yemlere bir atlayışları var sürü halinde, gerçekten halk arasında söylenen "sazan gibi atlamak" deyiminin canlı canlı örneği sanki. Dev bir akvaryum sanki Balıklıgöl. Halk bu balıkları kutsal gördüğünden balıkları tutan yok.

..... İlkel dinlerin dünyadaki en eski merkezi. Musevi, Hıristiyan ve İslam dinlerinin bulunduğu, Peygamberler şehri Urfa. Medeniyetlerin bulunduğu, Hz. İbrahim'in ateşe atıldığı makam ve bu şehirle özdeşleşti Balıklıgöl, şehrin merkezinde. İlk durağımız burası.

..... Anı objeleri almak isteyenler için etrafta tezgâh ve dükkânlar bolca bulunuyor. Camiler ziyaretçiler ve namaz kılanlarla dolup taşıyor. Urfalı çocuklar naif şiveleriyle ve müzik bizden sorulur edasıyla size Urfa türküleri

söylüyorsunuz, bu kutsal yerin tarihini anlatıyorlar, gönlünüzden ne koparsa veriyorsunuz.

..... Enerjisi yüksek bir yer. Çoluk çocuk herkes bir aktivite içinde. Gökyüzünde kuşlar ordusu da bu hareketli ortama uyumlu olarak bir o yana bir bu yana sürü halinde uçup duruyorlar. Ulu ağaçlar bu atmosfere çok yakışmış. Cami, medrese, ağaçların silueti gölün üzerindeki yansıması değme tabloları kıskandıracak kadar albenili.

2. Metnin paragraflarını uygun sıraya koyun. Paragrafların başındaki boşlukları sırasını yazınız (1., 2., 3,...)

3. Metinde işlenen konuyu günlük yaşamınızda aşağıdakilerden hangisinde/hangilerinde bulabilirsiniz, boşluklara işaretleyin.

blog	Fıkra	Biyografi	Bilimsel makale
Şiir	Film	İlan	Köşe yazısı
Duyuru	Reklam	Gazete haberi	Günlük
Roman	Broşür	Anı/hatıra	Kullanma Klavuzu

4. Metinde altı çizili fiillere bakın. Bu fiillerdeki dilbilgisi yanlışları nedir, seçin ve düzeltin. Fiiller her iki dilbilgisi yanlışını da içerebilirler.

Duracaklardı	Özdeşleşti	Söylüyorsunuz	Yakışacakmış
a. zaman	a. zaman	a. zaman	a. zaman
b. kişi	b. kişi	b. kişi	b. kişi
Doğrusu	Doğrusu	Doğrusu	Doğrusu

5. Yukarıdaki metni birkaç cümle ile özetleyin yani kendi cümlelerinizle kısaltarak yazın.

.....

.....

.....

6. Özet tümcelerini bağlaçlarla kullanarak birleştirebiliyor musunuz? Cümlelerinizi birleştirerek sayısını azaltmaya çalışın.

.....

.....

7. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye’de yaşayan yabancı öğrencilerden şehir ve tarihi bölge gezileri hakkında yorumlarını web sitelerinde yayınlamak için istiyor. Sitenin yöneticileri sizinle iletişime geçti sizden Türkiye’de katıldığınız gezilerden biri ile ilgili anınızı yazmanızı istedi. Amaçları Türkiye’de yaşayan yabancı öğrencilerin anılarını paylaşarak iletişim kurmalarını sağlamak, diğer öğrencileri ülkeyi keşfetmeye teşvik etmek ve kültür turizmine katkı sağlamak. Aşağıdaki anı metni yazma planlamasını inceleyerek Türkiye’deki anılarınız hakkında bir yazı yazın. Bu yazıda derste öğrendiğimiz edilgen yapıda en az bir cümle kullanın. Planlama: Metni üç bölüm şeklinde yazın. Paragraflarınız aşağıdaki ana düşünceler hakkında olmalıdır.

1. Bölüm
Paragraf 1: Türkiye’ye ilk geldiğinizde ilk ilginizi çeken tarihi alan neresidir, neden?

2. Bölüm
paragraf 2: Buraya gitmek mi istiyorsunuz, yoksa gittiniz mi?
paragraf 3: Burası sizce neden gidilmesi gereken bir yer?
paragraf 3: Buraya gittiğinizde nelerle karşılaştınız, neler sizi etkiledi, veya giderseniz nasıl olmasını umuyorsunuz?

3. Bölüm
paragraf 5: Bu tecrübeden sonra hissettikleriniz ve düşünceleriniz neler? Veya ne deneyimlemeyi umuyorsunuz? Düşünceleriniz değişti mi, umduğunuz gibi mi oldu?

Dinleme metni- Ani Arkeoloji Alanı UNESCO Dünya Miras Listesi'nde

Haber spikeri: 20 Temmuz tarihinde sonra erecek olan Unesco Dünya miras komitesi 40. Oturumu sürerken Türkiye'nin listeye alınması için başvurduğu Ani arkeoloji alanıyla ilgili karar açıklandı; bölge oybirliğiyle Unesco dünya mirasları listesine alınırken Türkiye'nin bu listedeki kültürel varlığı sayısı 16 oldu. Türkiye'nin önümüzdeki yıl başvuruda bulunacağı Göbeklitepe'yle ilgili çalışmalar ise devam ediyor.

Anlatıcı: Ani arkeoloji alanı UNESCO dünya miras listesine girdi. Böylece Türkiye'nin listedeki kültürel varlıklarının sayısı 16 oldu. Karar İstanbul'un ev sahipliğinde 10 Temmuzdan bu yana süren UNESCO dünya miras komitesinin 40.'sında alındı. Oybirliğiyle alınan kararda ani harabelerinin kültürel çeşitliliği yansıtmasının önemine dikkat çekildi.

15 Temmuz günü açıklanan kararla listeye alınan ani harabeleri Karsa 48 km uzaklıkta Arpaçay nehri kenarında bulunuyor. Tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Ani, Ermeni, Gürcü ve Selçuklu mimarisinin örnekleriyle dolu.

Türkiye'nin dünya miras listesine alınması için başvuruda bulunduğu yerlerden biri de Göbeklitepe arkeoloji alanı. Burası küresel çapta bugüne kadar keşfedilmiş en eski tapınak kalıntıları olarak değerlendiriliyor. Şanlıurfa'ya 22 km uzaklıktaki Göbeklitepe bölgesindeki ilk kazılar 1995'te başladı. Ve bilim dünyasının insanlığın gelişim süreciyle ilgili düşüncelerini temelden sarstı.

İstanbul'da süren UNESCO dünya miras komitesinin 40. Oturumunun gerçekleştiği kongre merkezine Göbeklitepe'de bulunan taş sütunlarının maketleri yerleştirildi.

Lale Ülker: "Türkiye'nin dünya miras listesi çerçevesinde, bekleme listesinde 60 alanı var. Türkiye bir açık müze. Pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış, binlerce yıllık tarihi olan bir ülke, topraklar topraklarımız. Önümüzdeki yıl Afrodiasias dosyasını getireceğiz inşallah. Bir sonraki yıl ise Göbeklitepe dosyası. Bu yılda 60 olan tentative liste dediğimiz bekleme listesindeki Türkiye'nin alanlarına bir 10 yeni alan daha ekleyip 70'e çıkaracağız."

Anlatıcı: UNESCO'nun gelecek yıllardaki rolünün belirleneceği tarihi, kültürel ve doğal değerleri korumaya yönelik kararların alınacağı toplantı 20

KAYNAKLAR

Okuma

Tarihi Deęiřtiren Arkeolog - Özgen Acar

http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/97807/Tarihi_Degistiren_Arkeolog.html

Görmek İçin Geç Kaldığım Şehir: Şanlıurfa

<http://www.gezialesmi.com/geziyirinti.asp?ID=843&SAYFA=1>

Dinleme

Ani Arkeoloji Alanı UNESCO Dünya Miras Listesi'nde

<https://www.youtube.com/watch?v=B7dZDye-UtU>

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Kültür olgusu micro düzeyde ayrıştırıcı makro düzeyde de birleştirici olmaktadır. Önemli olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi materyallerinde makro unsurlardan daha soyut ve derin, yani daha küçük topluluklara göre değişebilen mikro unsurlara hazırlıklı olmayı sağlayabilecek bilgileri öğrencilere sunmaktır. Günümüzde dil öğrenmenin en önemli amaçlarından biri şüphesiz farklı kültürlerle doğru ve etkili bir iletişim şekli geliştirmektir. Bunun için yapılması gerekenlerden biri de kültürel farklılıklardan doğan iletişim sorunlarını ortadan kaldırabilmek ve kültürel hoşgörüyü kazandırmak için ders işlenişinde ve materyallerin tasarımında kültürel öğelere yeterince yer vermektir. Ancak bu yapılırken kültürel unsurlar tarafsız bir bakış açısıyla ele alınmalı, dil öğrenen kişinin hedef dilin konuşulduğu kültürle doğrudan karşılaştığında yabancılık çekmeyeceği, gerçekte olan, canlılığını devam ettiren kültürel unsurlar verilmelidir. Özellikle ders kitapları bu açıdan hedef kültürde günlük hayatın genel bir fotoğrafını öğrenciye sunmalı ve kültürün kaynağıyla karşılaştığında ihtiyaç duyacağı şartlara onu hazırlamalıdır. Bunun için en önemli kaynak toplumda ortaya çıkan otantik materyallerin kullanımı ve öğrenciye gerçek gündelik hayattan kesitler sunabilmektir.

Sonuç olarak;

- Araştırmada tasarlanan ve örnek olarak gösterilen dil öğretimi ünitesi kazandırılması amaçlanan dilbilgisi unsurunu yansıtan metin türüne sahiptir.
- Ders için kurgu olarak üretilmiş içeriklerden kaçınarak otantik materyal kullanılmıştır.
- Kullanılan otantik materyal Türkiye'nin somut kültürel varlığı olan Göbeklitepe ile ilişkilendirilmiştir.
- Materyalin içeriğini oluşturan alıştırma ve etkinlikler metindilbilimsel ölçütlere göre sıralı ve aşamalıdır.

Bu türden çalışmaların her zaman geliştirilmeye müsait olması Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesinde önemli bir üstünlük ve kazanıp kaynağıdır. Modellerin geliştirilmesi için araştırmada olduğu gibi disiplinlerarası bir işbirliği ve alanyazın bilgii gerekmektedir.

Kaynakça

- Brooks, N. (1986). Culture in the Classroom, *Culture Bound*, Ed. Joyce Merrill Valdes, Cambridge, Cambridge University Press, ss. 123-129.
- Byram, M. (1989). *Cultural Studies in Foreign Language Education*. Clevedon – Philadelphia: Multilingual Matters.

- CEF. (2000). A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment https://rm.coe.int/16802fc1bf_adresinden_25.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Cook, V. ve Cook, V. J. (1993). *Linguistics and second language acquisition*. London: Macmillan.
- Dilidüzgün, Ş. (2010). *Metindilbilim ve Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Morpa.
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım*. İstanbul Üniversitesi Doktora Tezi. İstanbul
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hymes, D. (1972). On communicative competence. J. Pride and J. Holmes (ed.) *Sociolinguistics* (ss. 269–293). London: Penguin.
- İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, S. A. (2011) *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Kartarı, A. (2001). *Farklılıklarla Yaşamak Kültürlerarası İletişim*, Şahin Matbaası, Ankara.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Avrupa Dilleri İçin Ortak Başvuru Metni*, Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme. Ankara.
- Pinker, S. (2016). *Boş Sayfa İnsan Doğasının Modern İnkarı*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Tomalin, B. ve Stempleski, S. (1993). *Cultural awareness*. Oxford University Pres.
- Uygur, N. (1996). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları